

Benlik Saygısı ve Organ Bağışı Tutumu İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

HARUN KIRILMAZ*
hkirilmaz@sakarya.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-6055-6826

PELİNSU BUKET GÜLER**
p.buket.guler@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5108-473X

Öz: Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ve organ bağışı tutumları ilişkisini incelemektir. Araştırma örneklemini Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde okuyan 250 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak "Organ Bağışı Tutum Ölçeği", "Benlik Saygısı Ölçeği" ve öğrencilere ait kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre organ bağışı ile ilgili bilgilerin en fazla görsel medya aracılığıyla elde edildiği görülmüştür. Üniversite öğrencilerin benlik saygısı orta düzeydedir. Benlik saygısı ile organ bağışı tutumu arasında pozitif yönde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Benlik saygısı, organ bağışı tutumunu olumlu yönde etkilemektedir. Üniversite öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri artıkça organ bağışı tutum düzeylerinin de artacağı düşünülmektedir. Ayrıca organ bağışı tutum ölçeğinin alt boyutu olan altruistik değer ile cinsiyet, yaş ve sınıf arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Organ bağışı ile ilgili eğitimlerin yapılması, öneminin anlatılması, gençlerin bağış kampanyalarına katılması gibi faaliyetler öğrencilerin ve toplumun organ bağışı konusunda bilinçlenmesine ve farkındalıklarının artmasına yararlı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Benlik saygısı, Organ nakli, Organ bağışı.

Giriş

Bireyin mutlu ve kaliteli bir şekilde yaşamını sürdürebilmesinde sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olması gerekmektedir. Bireyin kendisini olumlu ya da olumsuz kabul etmesi, hayatının anlamlı olup olmadığı gibi değerlendirmelerini içeren benlik saygısı kavramı önem kazanmaktadır. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler, önemli yaşam görevlerinde başarılı olma ve toplumda daha aktif görevlere katılma gibi faydalı faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Benlik saygısı kişinin kendini yetenekli, anlamlı, başarılı ve layık olarak görmeye inancını ifade etmektedir. Yüksek benlik saygısının olumlu kişilik özelliklerinin ortaya çıkışında, motivasyonun sağlanmasında, stresle baş etmede katkıda bulunduğu kabul edilmektedir. Diğer taraf-

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Programı.

tan yüksek benlik saygısına sahip kişilerin iş hayatında sorumluluk üstlenme ve toplumda aktif görev alma gibi olumlu özelliklerinin de ön plana çıktığı görülmektedir. Yüksek benlik saygısının pozitif yönlerinden biri de toplumsal faydalara açık kişilik özelliklerinin ön plana çıkarak organ bağışında bulunma istek ve tutumuna katkı sağlaması olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmadan elde edilecek bulgular ile benlik saygısı ile organ bağış tutumu arasındaki ilişkiye dikkat çekilmesi ve toplumda organ bağışında bulunma isteği ve tutumuna katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Toplumunu oluşturan insanların davranışlarına, tutum ve inançlarına, düşüncelerine yön verebilen benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi sonucu ulaştığı, benlik kavramının onaylamasından doğan olumlu veya olumsuz tutumu olarak tanımlanmaktadır.¹ Bireyin nelerin üstesinden gelebileceği, neleri başarabileceği, nelere ne düzeyde önem verdiği gibi özelliklerini ortaya koymaktadır.² İnsan motivasyonu için vazgeçilmez bir güç olarak görülmekte aynı zamanda olumlu değişkenlerle ilişkilendirilir.³ Bireyin özerkliğini kazanması, yaşamdan doyum alması, amaca yönelik etkinlikte bulunması, yaptıklarının sorumluluğunu kabullenmesi, değer sistemlerini geliştirmesi, başarılı olması, geleceği doğru planlayabilmesi bu tür değişkenlere örnek gösterilebilir.⁴ Hem diğer kişilerden etkilenen hem de diğer kişileri etkileyen, sonucunda fiziksel ve ruhsal boyutlarda pek çok etkilere neden olan ve çeşitli davranışlara da yön verebilen önemli bir yapıdır.⁵ Bu nedenle yeniliklere açık, iletişim becerileri gelişmiş, yaratıcı ve araştırmacı niteliklerinden dolayı birey toplumda daha aktif görevler almaktadır.⁶ Eğer kişi kendini olumlu bir şekilde değerlendiriyorsa, benlik saygısı yüksek, olumsuz olarak değerlendirmesi ise, benlik saygısının düşük olduğu ifade edilmektedir.⁷

Yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin kendine güvenen, başarıma isteği yüksek, iyimser, zorluklardan yılmayan, kendilerini saygıdeğer, önemli ve yararlı görme eğiliminde olan ve çevreye karşı duyarlı faaliyetlerde bulunma gibi özelliklere sahiptir. Ayrıca diğer insanlarla sağlıklı ve sürekli iletişim kuran, girişimci ve yaratıcı

1 Nülüfer Erbil ve Özgül Bostan, "Ebe ve Hemşirelerde İş Doyumu, Benlik Saygısı ve Etkileyen Faktörler", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7/3 (2004), s.57.

2 Güldam Karadağ vd., "Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3/7 (2008), s.31.

3 Özlem Kararırmak ve Rahşan Siviş-Çetinkaya, "Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Rolü", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4/35 (2011), s.31.

4 E. Erdal Erşan, Orhan Doğan ve Selma Doğan, "Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi ve Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisi", *Klinik Psikiyatri*, 12/1 (2009), s.36.

5 O. Tolga Arıca, "Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı", *Psikoloji Çalışmaları*, 25 (2005), s.20. Hatice Altok Öner, Nurcan Ek ve Nermin Koruklu, "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi", *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1/1 (2010), s.101-102.

6 Muhammet Siddik Taşgit, "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, 2012, s.16.

7 Derya Tanrıverdi vd., "Lise Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Yeme Davranışları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi", *Gaziantep Tıp Dergisi*, 17/1 (2011), s.33.

cılardır.⁸ Düşük benlik saygısına sahip kişiler ise canlılık ve enerjilerini kaybetmiş, kendilerine güvenmeyen, hatta kendini utanç verici değersiz ve çaresiz hissedemeyen, başarı ve becerileri azalmış kişilerdir.⁹

Son dönemde sağlık hizmetlerinde en hızlı ilerleyen alanlardan biri olan doku ve organ nakli, geri dönüşü olmayan yaşamsal organ yetmezliklerine karşı uygulanan geçerli, başarılı ve ileri düzeyde bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmektedir.¹⁰ Bu sayede organ yetmezliği nedeniyle yaşamının sonuna gelmiş bir hastanın hayatı kurtulmakta, yaşam kalitesi artmakta ve yaşam süresi uzamaktadır.¹¹ Organ nakli, vücutta görevini yapamayan bir organın yerine canlı bir vericiden veya kadavradan alınarak sağlam bir doku veya organa nakledilmesi işlemidir.¹² Organ nakillerinin yapılabilmesi, nakledilecek organların temini organ bağıışı ile mümkün olmaktadır.¹³ Organ bağıışı ise, kişinin hayatta iken serbest iradesi ile tıbben yaşamı sona erdikten sonra doku ve organlarının başka hastaların tedavisi için kullanılmasına izin vermesi ve bunu belgelendirmesidir.¹⁴

Organ bağıışı yapabilmek için bireyin 18 yaşını doldurmuş, akli dengesi yerinde ve en az iki tanık huzurunda sözlü veya yazılı olarak açıklaması imzaladığı tutanağın bir hekim tarafından onaylanması ve bunun için en yakın sağlık kuruluşuna başvurarak “Doku ve Organ Bağıışı Belgesi” alması gerekmektedir.¹⁵ Türkiye’de ilk başarılı organ nakli 1975 yılında ve ilk kadavra böbrek nakli ise 1979’da Prof. Dr. Mehmet Haberal ve ekibi tarafından ve gerçekleştirilmiştir.¹⁶ Türkiye’de organ bağıışı ve nakli 3 Haziran 1979 tarih ve 2238 sayılı yasaya göre “Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkındaki Kanun” çerçevesinde uygulamalar yapılmaktadır.¹⁷ Bu yasaya göre organ bağıışı ya kişinin hayatta iken organ bağıışı yaptığını organ bağıış kartı edinerek yasallaştırması ya da hastanın yakınlarının tıbben ölümün tespitinden

8 Neslihan Sam, Rıza Sam ve K. Burcu Öngen, “Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının Yeni Çevresel Paradigma ve Benlik Saygısı Ölçeği İle İncelenmesi”, *Akademik Bakış Açısı*, 21 (2010), s.5.

9 İshak Özkan, “Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler”, *Düşünen Adam*, 7/3 (1994), s.5.

10 Elif Yeter ve Savaş Demirtaş, “Organ Nakilleri ve Organ Bağıışının Önemi”, erişim 25 Ekim, 2018, <http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok3.pdf>, s.2.

11 Funda Özpulat, “Üniversite Öğrencilerinin Kan ve Organ Bağıışına İlişkin Düşünceleri”, *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4/2 (2017), s.72.

12 Nurten Özdağ, “Organ Nakli ve Bağıışına Toplumun Bakışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5/2 (2001), s.46.

13 Mehtap Kavurmacı, Nezih Karabulut ve Ayşegül Koç, “Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağıışı Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri”, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11/2 (2014), s.16.

14 Mehtap Akış vd., “Süleyman Demirel Üniversitesi Personelinin Organ-Doku Bağıışı ve Nakli Hakkındaki Bilgi ve Tutumları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15/4 (2008), s.29.

15 Nurgül Bölükbaş, Ayşe Eyüpoğlu ve Pınar Kurt, “Organ Bağıışı Hakkında Üniversite Öğrencilerinin Düşünceleri”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Dergisi*, 21/2 (2004), s.74. Nadiye Özer, Serdar Sarıtaş ve Zeynep Karaman Özlü, “Hemşirelik Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağıışı Konusundaki Bilgi ve Düşüncelerinin İncelenmesi”, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13/2 (2010), s.2.

16 Aytaç Koçak vd., “Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağıışı Hakkındaki Bilgi Düzeyi”, *Ege Tıp Dergisi*, 49/3 (2010), s.154.

17 Sultan Özkan ve Emel Yılmaz, “Hasta Yakınlarının Organ Bağıışı ile İlgili Bilgi ve Tutumları”, *Aile ve Toplum*, 5/17 (2009), s.19.

sonra organ bağışında bulunması ile yapılmaktadır.¹⁸ Ancak 1982 tarihli 2594 sayılı Kanuna göre, kaza ve doğal afet durumlarında vücudun aldığı ölümcül hasardan dolayı yaşamı sona eren bir kişinin eşi, birinci derece yakını ya da reşit çocuklarının yanında bulunmamasında hekimler tarafından belgelenmesi koşuluyla vasiyet ve rıza aranmaksızın organ ve dokuları alınabilmektedir.¹⁹

Organ nakillerinde verici, canlı ve kadavra olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Canlı kişilerden organ alınması, organ veren kişinin yaşamını riske sokmayacak şekilde çift organlarından birini ya da bir organın bir bölümünü bir başkasına verilmesi ile mümkündür.²⁰ Kadavradan organ naklinde ise vericinin tıbben beyin ölümü gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bağışta bulunduğu organlar ihtiyacı olan ve doku uyumu bulunan hastalara nakledilir.²¹ Günümüzde böbrek, akciğer, karaciğer, kalp, kalp kapağı, pankreas, ince bağırsak, kemik, kemik iliği, kan, kornea, deri, sinir, rahim, yüz, kol- bacak gibi yaşamsal öneme sahip pek çok organ ve dokunun nakli yapılmaktadır.²² Bireylerin organ bağışında bulunma kararında aile, bilgi düzeyi, din, kültür, bireysel farklılıklar vb. demografik faktörler ile tutum ve davranışlar, özgeçmişlik, inanç, benlik saygısı gibi psikolojik faktörler etkili olmaktadır.²³

Organ ve doku naklinin sayısı, bir toplumun yasal, etik, tıbbi, sosyal, psikolojik, teknolojik, ekonomik ve dini yönlerden başarısı ile yakından ilgili bir konu olarak değerlendirilmektedir.²⁴ Fakat tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de organ bağışında yetersizlik veya yeterli sayıda organın bulunamayışı, organ nakillerinin önünde hala ciddi bir engel oluşturmaktadır.²⁵ Toplumun organ bağışına yönelik katılımını arttırmak ve bu konuda sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla organ bağışına istenilen düzeyde ulaşılabilmesi için, bireyleri etkileyen içsel gücün, insandaki en temel olumlu değişkenlerden kabul edilen ve bireylerin davranışlarını etkileyen benlik saygısı ile organ bağışının arasındaki ilişkinin bilinmesi önem arz etmektedir.

18 Levent Yüceci, Nilgün Keçecioglu ve Fettah Fevzi Ersoy, "Türkiye'de Organ Bağışı ve Nakline Bir Bakış", *Diyaliz Transplantasyon ve Yanık*, 14/2 (2003), s.116.

19 Havva Yüksel ve Sadi Evren Seker, "Türkiye'de Organ ve Doku Bağışının Bilgisayarlı Argüman Delfi Yöntemiyle Öngörülmesi", *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2/1 (2016), s.14.

20 Melike Demir Doğan vd., "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına Bakış Açısı ve Bilgi Düzeyleri", *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3/2 (2016), s.100.

21 Selami Kara, Zeliha Salman ve Kurtuluş Öngel, "Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Personelinin Organ Bağışına Bakışı", *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 11/1 (2012), s.34.

22 Yasin Uzuntarla, "Genç Yaş Grubunun Organ Bağışına Yönelik Düşünce ve Bilgi Düzeylerinin Verilen Eğitime Göre Karşılaştırılması", *Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi*, 25/3 (2016), s.297. Fatih Sezek vd., "Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Organ Nakli ve Bağışı İle İlgili Görüşleri", *Ekev Akademi Dergisi*, 19/62 (2015), s.473.

23 Fatma Yaşın Tekizoğlu, "Organ Bağışı: Bireylerin Kararlarını Etkileyen Psikolojik Faktörler", *Muhakeme Dergisi*, 1/1 (2018), s.22.

24 Fatih Durur ve Yasemin Akbulut, "Türkiye'de Organ Nakline Yönelik Politikaların Değerlendirilmesi", *Business and Management Studies: An International Journal*, 5/3 (2017), s.571. Alptürk Akçöltekin, "Sınıf Öğretmenlerinin Organ Bağışı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 12/24 (2014), s.53.

25 Ayhan Öznur Cillimoğlu, Sinan Yılmaz ve Mustafa Oğurlu, "Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Personelinin Organ- Doku Bağışı ve Nakli Hakkındaki Bilgi ve Düşünceleri", *Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi*, 25/3 (2016), s.2.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Kısıtları

Çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin organ bağıışı tutumu ile ilişkisini belirlemektir. Araştırma maddiyat ve zaman kısıtından dolayı Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencilerini kapsamaktadır. Çalışmaya katılan gönüllü katılımcılara çalışmanın amacı, toplanan verilerin bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı ve üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacağı konusunda bilgi verilerek ve etik açıklamalar yapılarak onamları sağlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini, fakülte öğrencilerinden tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen 250 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, rızası alınan katılımcılarla yüz yüze anket yöntemiyle elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak 3 bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anketin ilk bölümünde sosyo-demografik bilgiler olarak öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, sınıfı, organ bağıışında bulunup bulunmadığı, çevresinde organ nakli olmuş veya bekleyen yakınlarının olup olmadığı ve organ bağıışı ile ilgili bilgileri hangi araçlardan edindiğine ilişkin sorular sorulmuştur.

Anketin ikinci bölümü ise Rosenberg tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlamasını Çuhadaroğlu tarafından yapılan “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır.²⁶ Çoktan seçmeli 12 alt kategoriden oluşan ölçekte 63 madde yer almaktadır. Bu çalışmada 10 maddeden oluşan benlik saygısı alt kategorisi kullanılmıştır. Ölçek maddeleri katılımcılar tarafından anket formunda 1’den (Tamamen Katılmıyorum) 4’e (Tamamen Katılıyorum) kadar olan seçeneklerden en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, organ bağıışı tutumunu ölçmek için ise Tokay Arğan tarafından geliştirilen “Organ Bağıışı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.²⁷ Ölçek olumlu bakış (8 soru), altruistik değer (5 soru), dince meşrulaştırma (2 soru), dini bakış (2 soru), korku ve endişe (3 soru) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçek, 1’den 5’e kadar “Tamamen Katılmıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” şeklinde puanlanan likert tipinde bir ölçektir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, keşfedici faktör analizi, güvenilirlik analizi, bağımsız örneklerde t-testi, tek yönlü varyans

26 Morris Rosenberg, *Society and The Adolescent Self-Image*, New Jersey: Princeton University Press, 1965. Füsün Çuhadaroğlu, “Adölesanlarda Benlik Saygısı”, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1986.

27 Mehpare Tokay Arğan, “Organ Bağıışını Artırmada Sosyal Pazarlama Yaklaşımı: Organ Bağıışına Yönelik Bir Tutum Araştırması”, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2007.

analizi, Mann-Whitney U testi, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan bulguların %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirildiğini söylemek mümkündür.

Araştırmanın Modeli

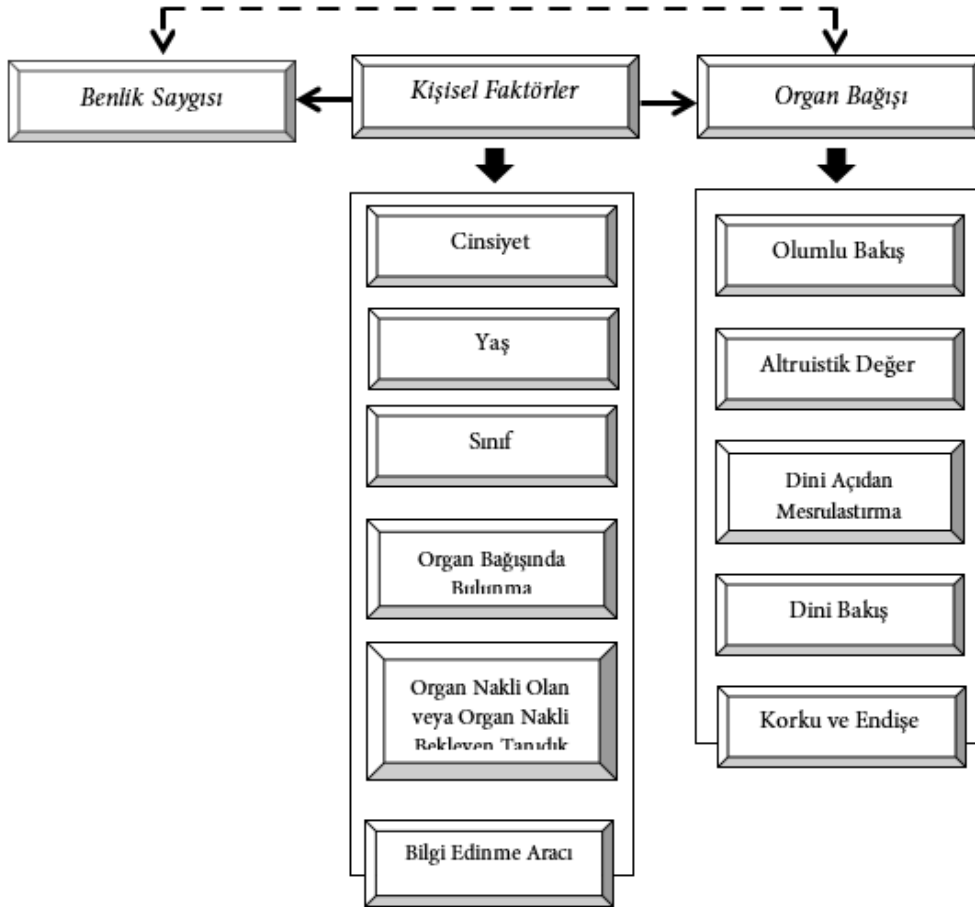
Bu çalışmada benlik saygısının organ bağıışı tutumuna etkisi ve benlik saygısı ile organ bağıışı tutumu ilişkisi araştırılacaktır. Çalışmada aynı zamanda kişisel faktörlerin benlik saygısı ve organ bağıışı tutumuna etkileri incelenecektir. Bu nedenlerden dolayı araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H_1 : Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri organ bağıışı tutumlarını etkilemektedir.

H_2 : Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ile organ bağıışı tutumları arasında ilişki vardır.

H_3 : Üniversite öğrencilerinin kişisel özellikleri organ bağıışı tutumlarını etkilemektedir.

H_4 : Üniversite öğrencilerinin kişisel özellikleri benlik saygısı düzeylerini etkilemektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Bulgular

Katılımcıların Sosyo Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin sosyo demografik özelliklerine ait tanımlayıcı bulgularına bakıldığında, 118'i kadın (%47,2) ve 132'si erkek (%52,8) oluşturmaktadır. Katılımcıların 18-19 yaş aralığında 50 kişi (%20,0), 20-22 yaş aralığında 149 kişi (%59,6), 23-25 yaş aralığında 51 kişi (%20,4) olduğu görülmektedir. Katılımcıların sınıf dağılımı 65 kişi 1. sınıf (%26,0), 43 kişi 2.sınıf (%17,2), 83 kişi 3. sınıf (%33,2), 59 kişi 4. Sınıf (%23,6) olduğu; organ bağışında bulunup bulunmama durumu sorulduğunda 5 kişi Evet (%2,0), 245 kişi Hayır (%98,0), çevresinde organ nakli olmuş veya bekleyen yakınının olup olmadığı sorulduğunda ise 23 kişi Evet (%9,2), 227 kişi Hayır (%90,8) olarak cevaplamıştır. Katılımcılara son olarak organ bağışı ile ilgili bilgileri elde etme araçları sorusuna 80 kişi yazılı basın (%32,0), 139 kişi görsel medya (%55,6), 31 kişi bilimsel etkinlik (%12,4) cevabını vermiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri (n= 250)

<i>Değişkenler</i>	<i>Kategori</i>	<i>Frekans (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet	Kadın	118	47,2
	Erkek	132	52,8
Yaş	18	20	8,0
	19	30	12,0
	20	44	17,6
	21	55	22,0
	22	50	20,0
	23	32	12,8
	24	12	4,8
	25	7	2,8
Sınıf	1	65	26,0
	2	43	17,2
	3	83	33,2
	4	59	23,6
Organ bağışında bulundunuz mu?	Evet	5	2,0
	Hayır	245	98,0
Çevrenizde organ nakli olmuş veya bekleyen yakınınız var mı?	Evet	23	9,2
	Hayır	227	90,8
Organ bağışı ile ilgili bilgileri elde etme araçları	Yazılı Basın	80	32,0
	Görsel Medya	139	55,6
	Bilimsel Etkinlik	31	12,4

Güvenilirlik Analizi

Organ bağışısı tutumu ölçeğinde güvenilirlik analizi gerçekleştirilmeden önce ters kodlanmış ifadeler yeniden kodlanarak düzeltilmiş ve ölçekte yer alan ifadeler güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada verilerin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha katsayısından yararlanılmıştır. Cronbach's Alpha katsayısının değerlendirilmesindeki kriterlere bakıldığında; $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ölçek güvenilir değil, $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ölçek düşük güvenilirlikte, $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir olduğu kabul edilmektedir.²⁸

Benlik saygısı ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0,876; organ bağışısı tutum ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0,886 bulunmuştur. Bu durumda, çalışmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilerin yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerlik analizlerini yapmak amacı ile keşfedici faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin faktör analizi sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Keşfedici Faktör Analizi

Faktör analizinde verilerin uygunluğu Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity Testi ile incelenmiştir. KMO değeri olarak 0,80 ve yukarı değerler mükemmel, 0,70-0,80 arası iyi, 0,60-0,70 arası değerler orta, 0,50-0,60 arası kötü ve 0,50'nin altı ise kabul edilemezdir.²⁹ Çalışmada benlik saygısı ölçeğinin KMO katsayısı 0,842; organ bağışısı tutumu ölçeğinin KMO katsayısı 0,912 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre çalışmanın örneklem büyüklüğünün analiz için mükemmel olduğu söylenebilir. Her iki ölçeğin de Bartlett' testi p değerine bakıldığında değişkenler arası korelasyonun $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Çalışmada faktör sayılarının belirlenmesinde açıklanan varyans dikkate alınmıştır. Çalışmada benlik saygısı ölçeğinin açıklanan toplam varyansı %47,848 ve organ bağışısı tutum ölçeğinin açıklanan toplam varyansı %72,044 bulunmuştur.

Tablo 2. Benlik Saygısı Ölçeği Faktör Yükleri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy			,842
Bartlett's Test of Sphericity	Anlamlı	Sig	,000
Approx Chi-Square	1396,272	df	45
Açıklanan Toplam Varyans	47,848	Cronbach Alpha	,876
	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.	,742	47,848	,876

28 Şeref Kalaycı, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2005, s.405.

29 Beril Durmuş, Serra Yurtkoru ve Murat Çinko, *Sosyal Bilimlerde Spss'le Veri Analizi*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2013, s.80.

Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	,738
Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.	,736
Genel olarak kendimden memnunum.	,729
Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	,729
Genelde, kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	,690
Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim.	,668
Bazı olumlu özelliklerim olduğumu düşünüyorum.	,652
Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	,640
Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	,572

Faktör analizi sonuçlarını değerlendirmede diğer bir temel ölçüt, ölçekte yer alan ve değişkenlerle faktör arasındaki korelasyonlar olarak yorumlanabilen faktör yükleridir. Boyutlar itibari ile ölçeklerin faktör yükleri, açıklanan varyansları ve cronbach's alpha değerleri Tablo 2 ve Tablo 3'te görülmektedir. Faktör analizi sonucunda; benlik saygısı ölçeğinde orijinal haline uygun olarak ifadelerin tek boyut, organ bağış tutumu ölçeğinin ifadeleri orijinalinde olduğu gibi 5 boyut (olumlu bakış, altruistik değer, dince meşrulaştırma, dini bakış ve korku-endişe) altında toplanmıştır.

Tablo 3. Organ Bağış Tutum Ölçeği Faktör Yükleri

<i>Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy</i>			,912
<i>Bartlett's Test of Sphericity</i>	Anlamlı	<i>Sig</i>	,000
<i>Approx Chi-Square</i>	3123,387	<i>df</i>	190
<i>Açıklanan Toplam Varyans</i>	72,044	<i>Cronbach Alpha</i>	,886
Faktör 1: Olumlu Bakış	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
Organ bağışlamanın iyi bir şey olduğunu düşünüyorum.	,834	41,890	,937
Organ bağışlamak sosyal bir sorumluluktur.	,826		
Ölen kişilerin organları yaşam kurtarabilecekken bağışlanmadığı için ziyan ediliyor	,821		
Yaşamım tehlikede olsaydı, insanların organ bağışlamasını isterdim.	,759		
Organ bağışlama uygulamasının destekliyorum.	,753		
Öldükten sonra organlarımın bağışlanmasını isterim.	,717		
Organ bağış yapan kişinin organları ihtiyacı olan birine nakledilirse, ölen kişinin ailesi ve akrabalarının ölüm acısını hafifletir.	,702		
Organ bağışlama benim ahlaki değer ve inançlarıma uygundur.	,689		

Faktör 2: Altruistik Değer			
Diğer insanlara yardım etmekten hoşlanırım.	,847	52,594	,873
Diğer insanların mutluluğu beni mutlu ediyor.	,832		
Medyada organ bağışından dolayı hayatı kurtulanları gördüğümde mutlu oluyorum.	,803		
Bir şeylerin düzelmesi için her insanın organ bağışı konusunda adım atması gerektiğine inanıyorum.	,626		
Diğer insanların hayatı beni ilgilendirmiyor.	,524		
Faktör 3: Dini Açıdan Meşrulaştırma			
Organ bağışının dini bakımdan caiz olduğu konusunda insanlar ikna edilirse bağışta bulunurlar.	,834	60,566	,809
Diyanet işlerinden organ bağışlamanın caiz olduğuna dair fetva çıktığı konusunda insanlar bilgilendirilirse organ bağışında bulunurlar.	,829		
Faktör 4: Dini Bakış			
Dinimizin organ bağışına karşı olduğuna inanıyorum.	,815	72,044	,688
Dinimize göre ölen kişinin organlarının tam olması gerekir.	,770		
Faktör 5: Korku ve Endişe			
Organlarımı bağışlarsam, hastalandığımda bazı doktorların organlarımın başkalarına nakledilmesi için yeterli tıbbi müdahaleyi yapmayacaklarından korkarım.	,811	66,964	,674
Organ mafyasının varlığı organ bağışında bulunmak isteyenleri korkutur.	,804		
Organ bağışında bulunma fikrini düşündüğümde aklıma hemen ölüm korkusu geliyor.	,648		

Katılımcıların benlik saygı durumları değerlendirildiğinde, $3,40 \pm 0,874$ ile en yüksek değeri “Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum” ifadesine verilen cevaplar almış, $2,80 \pm 0,881$ ile en düşük değeri ise “Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim” sorusuna verilen cevaplar almıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Benlik Saygısı Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

<i>İfadeler</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	3,40	0,874
Bazı olumlu özelliklerim olduğumu düşünüyorum.	3,33	0,834
Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim.	3,30	0,767
Genelde, kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.	3,21	0,715
Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.	3,21	0,805
Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	3,16	0,754
Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.	3,16	0,799
Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.	3,15	0,787
Genel olarak kendimden memnunum.	3,15	0,827
Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.	2,80	0,881

Katılımcıların organ bağışına yönelik tutumları değerlendirildiğinde ise $4,34 \pm 0,883$ ile en yüksek değeri “Diğer insanlara yardım etmekten hoşlanırım.” değişkenine verilen cevaplar oluştururken, $2,68 \pm 1,112$ ile en düşük değeri “Organ bağışında bulunma fikrini düşündüğümde aklıma hemen ölüm korkusu geliyor.” sorusuna verilen cevaplar oluşturulmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Organ Bağışı Tutumu Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

<i>İfadeler</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Diğer insanlara yardım etmekten hoşlanırım.	4,34	0,883
Medyada organ bağışından dolayı hayatı kurtulanları gördüğümde mutlu oluyorum.	4,28	0,915
Organ bağışlama uygulamasının destekliyorum.	4,16	0,975
Diğer insanların mutluluğu beni mutlu ediyor.	4,14	0,963
Yaşamım tehlikede olsaydı, insanların organ bağışlamasını isterdim.	4,14	0,947
Organ bağışlamanın iyi bir şey olduğunu düşünüyorum.	4,05	0,970
Organ bağışlama benim ahlaki değer ve inançlarıma uygundur.	3,96	0,993
Organ bağışlamak sosyal bir sorumluluktur.	3,92	1,009
Bir şeylerin düzelmesi için her insanın organ bağışı konusunda adım atması gerektiğine inanıyorum.	3,92	1,048
Diğer insanların hayatı beni ilgilendirmiyor.	3,92	0,815
Öldükten sonra organlarımın bağışlanmasını isterim.	3,90	1,078
Ölen kişilerin organları yaşam kurtarabilecekken bağışlanmadığı için ziyan ediliyor.	3,88	0,996
Diyanet işlerinden organ bağışlamanın caiz olduğuna dair fetva çıktığı konusunda insanlar bilgilendirilirse organ bağışında bulunurlar.	3,78	1,021
Dinimizin organ bağışına karşı olduğuna inanıyorum.	3,77	1,148
Organ bağışının dini bakımdan caiz olduğu konusunda insanlar ikna edilirse bağışta bulunurlar.	3,72	1,045
Organ bağışı yapan kişinin organları ihtiyacı olan birine nakledilirse, ölen kişinin ailesi ve akrabalarının ölüm acısını hafifletir.	3,55	0,905
Dinimize göre ölen kişinin organlarının tam olması gerekir.	3,45	1,172
Organ mafyasının varlığı organ bağışında bulunmak isteyenleri korkutur.	3,12	1,174
Organlarımı bağışlarsam, hastalandığımda bazı doktorların organlarımın başkalarına nakledilmesi için yeterli tıbbi müdahaleyi yapmayacaklarından korkarım.	3,00	1,028
Organ bağışında bulunma fikrini düşündüğümde aklıma hemen ölüm korkusu geliyor.	2,68	1,112

Kişisel Özellikler ile Benlik Saygısı ve Organ Bağışı Tutumu İlişkisi

Sosyo-demografik değişkenler açısından benlik saygısı ve organ bağışı tutumu açısından anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bağımsız örneklem testi ve tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, katılımcıların cinsiyetleri ile benlik saygısı üzerinde fark bulunamamışken, organ bağışı tutumu ölçeğinin alt boyutu olan **altruistik değer** arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p=,002$; $p<,005$). Bu durumda kadınların erkeklere oranla daha yüksek altruistik değere sahip olduğu saptanmıştır ($4,2712 \pm 0,62019$) (Tablo 6).

Tablo 6. Cinsiyet Değişkeni Bağımsız Örneklem T Testi Bulguları

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Benlik Saygısı	Kadın	118	3,19	0,527	2,043	,853
	Erkek	132	3,18	0,579		
Olumlu Bakış	Kadın	118	4,00	0,787	,758	,323
	Erkek	132	3,89	0,851		
Altruistik Değer	Kadın	118	4,27	0,620	4,783	,002
	Erkek	132	3,99	0,838		
Dince Meşrulaştırma	Kadın	118	3,79	0,892	1,549	,504
	Erkek	132	3,71	0,994		
Dini Bakış	Kadın	118	3,70	1,007	,007	,199
	Erkek	132	3,53	1,016		
Korku ve Endişe	Kadın	118	2,90	0,750	5,305	,590
	Erkek	132	2,96	0,951		
Organ Bağış Tutum	Kadın	118	3,85	0,520	1,330	,075
	Erkek	132	3,72	0,606		

Organ bağışına bulunup bulunmama durumuna göre benlik saygısı ve organ bağışı tutumunun farklılaşıp farklılaşmadığı test etmek için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır (Tablo 7). Analiz sonucuna göre benlik saygısı düzeyi ve organ bağışı tutumunun, organ bağışında bulunma durumu açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür ($p>,05$).

Tablo 7. Organ Bağışında Bulunup- Bulunmama Değişkeni Mann-Whitney U Testi Bulguları

	<i>Organ Bağışında Bulunup-Bulunmama</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalama</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>																																																															
<i>Benlik Saygısı</i>	Evet	5	114,00	570,00	555,00	,719																																																															
	Hayır	245	125,73	30805,00			Olumlu Bakış	Evet	5	155,60	778,00	462,00	,346	Hayır	245	124,89	30597,00	Altruistik Değer	Evet	5	155,50	777,50	462,0	,346	Hayır	245	124,89	30597,50	Dince Meşrulaştırma	Evet	5	122,70	613,50	598,50	,928	Hayır	245	125,56	30761,50	Dini Bakış	Evet	5	181,10	905,50	334,50	,077	Hayır	245	124,37	30469,50	Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053	Hayır	245	126,76	31055,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır
Olumlu Bakış	Evet	5	155,60	778,00	462,00	,346																																																															
	Hayır	245	124,89	30597,00			Altruistik Değer	Evet	5	155,50	777,50	462,0	,346	Hayır	245	124,89	30597,50	Dince Meşrulaştırma	Evet	5	122,70	613,50	598,50	,928	Hayır	245	125,56	30761,50	Dini Bakış	Evet	5	181,10	905,50	334,50	,077	Hayır	245	124,37	30469,50	Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053	Hayır	245	126,76	31055,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır	245	124,92	30605,50								
Altruistik Değer	Evet	5	155,50	777,50	462,0	,346																																																															
	Hayır	245	124,89	30597,50			Dince Meşrulaştırma	Evet	5	122,70	613,50	598,50	,928	Hayır	245	125,56	30761,50	Dini Bakış	Evet	5	181,10	905,50	334,50	,077	Hayır	245	124,37	30469,50	Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053	Hayır	245	126,76	31055,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır	245	124,92	30605,50																			
Dince Meşrulaştırma	Evet	5	122,70	613,50	598,50	,928																																																															
	Hayır	245	125,56	30761,50			Dini Bakış	Evet	5	181,10	905,50	334,50	,077	Hayır	245	124,37	30469,50	Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053	Hayır	245	126,76	31055,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır	245	124,92	30605,50																														
Dini Bakış	Evet	5	181,10	905,50	334,50	,077																																																															
	Hayır	245	124,37	30469,50			Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053	Hayır	245	126,76	31055,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır	245	124,92	30605,50																																									
Korku ve Endişe	Evet	5	63,90	319,50	304,50	,053																																																															
	Hayır	245	126,76	31055,50			<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375	Hayır	245	124,92	30605,50																																																				
<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	5	153,90	769,50	470,50	,375																																																															
	Hayır	245	124,92	30605,50																																																																	

Herhangi bir yakını organ bağışında bulunan veya bekleyen olma durumuna göre benlik saygısı ve organ bağışı tutumunun farklılaşıp farklılaşmadığı test etmek için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır (Tablo 8). Analiz sonucuna göre benlik saygısı düzeyi ve organ bağışı tutumunun, herhangi bir yakını organ bağışında bulunma veya herhangi bir yakını organ bağışı bekleme durumu açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür ($p > ,05$).

Tablo 8. Organ Bağışı Olan veya Bekleyen Yakını Olma Değişkeni Bağımsız Örneklem T Testi Bulguları

	<i>Organ Bağışı Olma</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalama</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>																																																															
<i>Benlik Saygısı</i>	Evet	23	124,46	2862,50	2586.50	,942																																																															
	Hayır	227	125,61	28512,50			Olumlu Bakış	Evet	23	126,39	2907,00	2590.00	,950	Hayır	227	125,41	28468,00	Altruistik Değer	Evet	23	125,85	2894,50	2602.50	,981	Hayır	227	125,46	28480,50	Dince Meşrulaştırma	Evet	23	108,61	2498,00	2222.00	,224	Hayır	227	127,21	28877,00	Dini Bakış	Evet	23	146,02	3358,50	2138.50	,146	Hayır	227	123,42	28016,50	Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524	Hayır	227	126,42	28697,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır
Olumlu Bakış	Evet	23	126,39	2907,00	2590.00	,950																																																															
	Hayır	227	125,41	28468,00			Altruistik Değer	Evet	23	125,85	2894,50	2602.50	,981	Hayır	227	125,46	28480,50	Dince Meşrulaştırma	Evet	23	108,61	2498,00	2222.00	,224	Hayır	227	127,21	28877,00	Dini Bakış	Evet	23	146,02	3358,50	2138.50	,146	Hayır	227	123,42	28016,50	Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524	Hayır	227	126,42	28697,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır	227	125,74	28542,00								
Altruistik Değer	Evet	23	125,85	2894,50	2602.50	,981																																																															
	Hayır	227	125,46	28480,50			Dince Meşrulaştırma	Evet	23	108,61	2498,00	2222.00	,224	Hayır	227	127,21	28877,00	Dini Bakış	Evet	23	146,02	3358,50	2138.50	,146	Hayır	227	123,42	28016,50	Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524	Hayır	227	126,42	28697,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır	227	125,74	28542,00																			
Dince Meşrulaştırma	Evet	23	108,61	2498,00	2222.00	,224																																																															
	Hayır	227	127,21	28877,00			Dini Bakış	Evet	23	146,02	3358,50	2138.50	,146	Hayır	227	123,42	28016,50	Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524	Hayır	227	126,42	28697,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır	227	125,74	28542,00																														
Dini Bakış	Evet	23	146,02	3358,50	2138.50	,146																																																															
	Hayır	227	123,42	28016,50			Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524	Hayır	227	126,42	28697,50	<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır	227	125,74	28542,00																																									
Korku ve Endişe	Evet	23	116,41	2677,50	2401.50	,524																																																															
	Hayır	227	126,42	28697,50			<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871	Hayır	227	125,74	28542,00																																																				
<i>Organ Bağış Tutum</i>	Evet	23	123,17	2833,00	2557.00	,871																																																															
	Hayır	227	125,74	28542,00																																																																	

Yaş değişkeniyle ilgili sonuçlara bakıldığında; organ bağış tutumunun alt boyutu olan *altruistik değer*in yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=,027$; $p<0,05$). Bulgulara göre bu farklılık 18-19 yaş arasındaki ile 23-25 yaş arasındaki bireyler arasında kaynaklanmaktadır. 18-19 yaş arasında olan bireylerin altruistik değerleri, 20-22 yaş arasında olan ve 23-25 yaşında olan bireylere oranla daha yüksektir (Tablo 9).

Tablo 9. Yaş Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Yaş	n	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Post Hoc.
<i>Benlik Saygısı</i>	18-19 (1)	50	3,27	0,584	,718	,489	1=3 ($p=,027$)
	20-22 (2)	149	3,17	0,533			
	23-25 (3)	51	3,15	0,586			
Olumlu Bakış	18-19 (1)	50	4,02	0,865	,596	,552	
	20-22 (2)	149	3,90	0,806			
	23-25 (3)	51	4,01	0,829			
Altruistik Değer	18-19 (1)	50	4,29	0,616	3,449	,033	
	20-22 (2)	149	4,14	0,708			
	23-25 (3)	51	3,91	0,954			
Dince Meşrulaştırma	18-19 (1)	50	3,67	1,043	,266	,767	
	20-22 (2)	149	3,76	0,907			
	23-25 (3)	51	3,80	0,975			
Dini Bakış	18-19 (1)	50	3,61	1,103	,286	,751	
	20-22 (2)	149	3,64	0,961			
	23-25 (3)	51	3,52	1,081			
Korku ve Endişe	18-19 (1)	50	2,83	0,939	,772	,463	
	20-22 (2)	149	2,93	0,834			
	23-25 (3)	51	3,05	0,862			
<i>Organ Bağış Tutum</i>	18-19 (1)	50	3,83	0,613	,231	,794	
	20-22 (2)	149	3,77	0,535			
	23-25 (3)	51	3,77	0,629			

Sınıf değişkeni ile ilgili sonuçlara bakıldığında; *Altruistik değer* olarak isimlendirilen faktör ile *sınıf* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,024$; $p<0,05$). Bu farklılığın 1. ve 4. sınıftaki öğrenciler arasında kaynaklanmaktadır. Buna göre, 1. sınıfta olan öğrencilerin diğer sınıftaki öğrencilere oranla daha yüksek altruistik değere sahip olduğu görülmektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Sınıf Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Sınıf	n	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Post Hoc.
Benlik Saygısı	1	65	3,29	0,546	1,752	,157	
	2	43	3,07	0,605			
	3	83	3,22	0,468			
	4	59	3,12	0,620			
Olumlu Bakış	1	65	4,09	0,776	1,272	,284	
	2	43	3,83	0,987			
	3	83	3,87	0,817			
	4	59	3,97	0,734			
Altruistik Değer	1	65	4,30	0,595	2,733	,044	1=4 (p=,024)
	2	43	4,11	0,919			
	3	83	4,14	0,656			
	4	59	3,91	0,872			
Dince Meşru- laştırma	1	65	3,78	0,940	,379	,769	
	2	43	3,65	1,099			
	3	83	3,72	1,016			
	4	59	3,84	0,722			
Dini Bakış	1	65	3,63	1,108	,760	,518	
	2	43	3,80	1,019			
	3	83	3,57	0,931			
	4	59	3,51	1,015			
Korku ve Endişe	1	65	2,84	0,937	,429	,732	
	2	43	2,99	0,868			
	3	83	2,99	0,744			
	4	59	2,92	0,929			
Organ Bağış Tutum	1	65	3,88	0,547	,804	,493	
	2	43	3,75	0,715			
	3	83	3,76	0,528			
	4	59	3,74	0,532			

Organ bağışı ile ilgili bilgileri ulaşma araçları değişkeniyle ilgili sonuçlara bakıldığında; benlik saygısı düzeyi ve organ bağışı tutumu üzerinde herhangi bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Organ Bağışı ile İlgili Bilgi Kaynağı Değişkeni Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

	Bilgi Kaynağı	n	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Benlik Saygısı	Yazılı Basın	80	3,18	0,551	,581	,560
	Görsel Medya	139	3,17	0,568		
	Bilimsel Etkinlik	31	3,29	0,502		
Olumlu Bakış	Yazılı Basın	80	3,96	0,764	,491	,613
	Görsel Medya	139	3,96	0,869		
	Bilimsel Etkinlik	31	3,81	0,750		
Altruistik Değer	Yazılı Basın	80	4,21	0,613	,866	,422
	Görsel Medya	139	4,07	0,853		
	Bilimsel Etkinlik	31	4,12	0,608		
Dince Meşrulaştırma	Yazılı Basın	80	3,81	0,919	,336	,715
	Görsel Medya	139	3,74	1,008		
	Bilimsel Etkinlik	31	3,65	0,721		
Dini Bakış	Yazılı Basın	80	3,74	0,987	1,321	,269
	Görsel Medya	139	3,59	1,056		
	Bilimsel Etkinlik	31	3,40	0,851		
Korku ve Endişe	Yazılı Basın	80	3,01	0,934	,438	,646
	Görsel Medya	139	2,90	0,852		
	Bilimsel Etkinlik	31	2,88	0,697		
Organ Bağış Tutum	Yazılı Basın	80	3,84	0,498	,900	,408
	Görsel Medya	139	3,77	0,629		
	Bilimsel Etkinlik	31	3,69	0,441		

Benlik Saygısı ve Organ Bağışı Tutumu Arasındaki İlişki

Çalışmada incelenen ölçekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon analizinden yararlanılarak test edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, benlik saygısı ile organ bağışı tutumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönde ve orta seviyede bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,308$). Bu durumda öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça organ bağışı tutum düzeylerinin de artacağı söylenebilir (Tablo 12).

Organ bağışı ile ilgili tutumlar konusunda ortaya çıkan beş faktörün kendi aralarındaki korelasyon matrisi analiz edildiğinde; korku ve endişe faktörü ile diğer faktörler arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Geriye kalan tüm faktörler arasında da pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmaktadır (Tablo 12).

Tablo 12. Benlik Saygısı ve Organ Bağışı Tutumu Arasındaki İlişki

	1	1a	1b	1c	1d	1e	2
Benlik Saygısı (1)	1						
Olumlu Bakış (1a)	,267**	1					
Altruistik Değer (1b)	,347**	,659**	1				

Dince Meşrulaştırma (1c)	,217**	,503**	,360**	1			
Dini Bakış (1d)	,160*	,392**	,340**	,135*	1		
Korku ve Endişe (1e)	-.116	-.086	-.120	-.031	-.351**	1	
Organ Bağış Tutumu (2)	,308**	,930**	,805**	,593**	,460**	.070	1

** p<0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon, * p<0,05 düzeyinde anlamlı korelasyon

Benlik Saygısının Organ Bağışı Tutumuna Olan Etkisi

Benlik saygısının organ bağışı tutumuna olan etkisinin ölçümü için yapılan regresyon analizi Tablo 13'te verilmiştir. Benlik saygısının organ bağışı tutumu üzerinde pozitif yönde etkisi olduğu saptanmıştır ($\beta=,308$). Analiz sonuçlarına göre kurulan regresyon modeli istatistiksel açıdan anlamlıdır ($F=25,901$) ($p=,000$; $p<0,05$). Bu durumda, benlik saygısının organ bağışı tutumunu istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönde etkisi bulunmaktadır. Tabloda yer alan 0,095'lik düzeltilmiş R^2 değeri benlik saygısı değerinde yaşanan % 9,5'lik bir değişimin organ bağışı tutumunu olumlu etkisi vasıtasıyla açıklandığını göstermektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça organ bağışı tutum düzeylerinin de etkileneceği söylenebilir (Tablo 13).

Tablo 13. Benlik Saygısının Organ Bağışı Tutumuna Olan Etkisi

Model-1	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p
	Beta	Std. Hata	Beta		
Sabit	2,776	,201		13,816	,000
Benlik Saygısı	,316	,062	,308	5,089	,000
R= ,308 R ² = ,095 F= 25,901 p= ,000					

a Predictors (Bağımsız Değişken): Benlik Saygısı

b Dependent Variable (Bağımlı Değişken): Organ Bağışı Tutumu

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularından ilki altruistik değer ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin altruistik değerleri erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu literatürde yer alan ilgili araştırmaların bulguları ile büyük ölçüde örtüşmektedir.³⁰ Yaygın cinsiyet rolü görüşüne göre, kadınların dış olaylara erkeklerden daha çok duygusal tepki gösterdikleri ve diğerlerinin duygularını daha çok dikkate alacak şekilde davranışta buldukları söylenebilir.

30 Muhammet Cevat Acar ve Hıdır Apak, "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Özgecilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28/1 (2017), s.100. Zeynep Başerler ve İbrahim Kısaç, "Özgeci Davranışın Psikolojik İyi Oluş ve Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Erzurum İli Örneği", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5/56 (2017), s.587. Çiğdem Demir Çelebi, Halil Eksi ve Mine Sayın, "Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik ve Otantiklik Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14/32 (2016), s.88. Meredith McGinley ve Gustavo Carlo, "Two Sides of The Same Coin? The Relations Between Prosocial and Physically Aggressive Behaviors", *Journal of Youth and Adolescence*, 36/3 2007, s.337. J. Philippe Rushton vd., "Altruism and Aggression: The Heritability of Individual Differences", *Journal of Personality and Social Psychology*, 50/6 (1986), s.1194.

İkinci bir bulgu olan sınıf düzeyi ile altruistik değer arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 1. sınıftaki öğrencilerin 4. sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek altruistik değerleri sahip oldukları saptanmıştır. Literatür incelendiğinde Kasapoğlu'nun çalışmasında 3. sınıf öğrencilerinin altruistik değerleri 1.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır.³¹ Ancak Ak'ın çalışmasında 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre altruistik değerleri daha yüksek bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça altruistik değerlerinin azaldığı çıkarılmaktadır.³² Ayrıca Akbaba'nın çalışmasında araştırma grubundaki 1. ve 2. sınıftaki öğrencilerin psikolojik danışmanın etkisiyle altruistik değerleri önemli derecede artmış olmasına rağmen, 3. sınıftaki öğrencilerin altruistik değerleri önemli ölçüde artmamıştır.³³ İyi niyetli olmayı, diğerlerine karşı duyarlı olmayı, fedakârlık etmeyi ve benmerkezci tutumdan uzak olmayı içeren kavram olarak tanımlanan altruistik değer, 1. sınıf öğrencilerinde üniversite gibi yeni bir ortama girdikleri için kişiler ile ilişki kurma ihtiyacı hissetmeleri, değer yargılarını ve kimliklerini yeni oluşturmaları vb. gibi nedenlerle altruistik değerleri yüksek çıkmakta iken; 4. sınıf öğrencilerinde, toplumun daha çok rekabet ortamına alıştırması sonucunda bireyciliğin ön plana çıkması, mezun olmak için ders geçme sorunları yaşamaları, mezuniyet sonrası iş bulma sıkıntısı ile birlikte ortaya çıkan gelecek kaygısı gibi daha birçok sorunla baş etmek zorunda kalmaları nedeniyle düşük çıktığı yorumu yapılabilir.

Diğer bir bulgu olan yaş ile altruistik değer arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuç; yapılan bazı araştırma sonuçları tarafından desteklenmektedir. Chou, Hong Kong'taki Çinli ergenler üzerinde yaptığı çalışmada altruistik davranışta bulunmada yaşın önemli bir etkisi olduğunu;³⁴ Mutafçılar öğretmenlerin altruistik değerlerinin incelendiği çalışmasında, katılımcı öğretmenlerin yaşları ile altruistik değerleri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur.³⁵ Ümmet'in üniversite öğrencilerine yönelik araştırmasında, 23 yaş ve üzerinde olan öğrencilerin 23 yaşından küçük olan öğrencilere göre daha fazla altruistik davranışta bulduklarını ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle öğrencilerin yaşları arttıkça altruistik davranışları da artmaktadır.³⁶ Araştırmada ortaya çıkan farklılıkta ise; herhangi bir çıkar gözetmeksizin başkalarına yardım etme eğilimi olan altruistik değer, 18- 19 yaş arasında olan bireylerin altruistik değerleri, 23- 25 yaş arasındaki bireylere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki bireylerin diğer yaş gruplarına oranla insanlara yardım etmekten daha çok mutluluk duydukları sonucu çıkarılabilir. Yaş ilerledikçe insanlar yardıma ihtiyacı olan birini gördüklerinde başına bir şey gelebileceği korkusuyla, yardım etmeyi mutluluk olarak

31 Figen Kasapoğlu, "İyilik Hali ile Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Hikmet Yurdu*, 7/13 (2014), s.280.

32 Kâşif Ak, "Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Yaşam Amaçları", Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2013, s.45.

33 Sırrı Akbaba, "Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Psikolojik Bir Kavram Olan Özgecilik Üzerindeki Etkisi", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1994, s.113.

34 Kee-Lee Chou, "Effect of Age, Gender and Participation in Volunteer Activities on the Altruistic Behavior of Chinese Adolescents", *The Journal of Genetic Psychology*, 159/2 (1998), s.199.

35 Mutafçılar, Işıl, "Özgecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Öğretmen Özgeciliği Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2008, s.168.

36 Durmuş Ümmet, "Üniversite Öğrencilerinde Özgecilik Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumlar ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2012, s.138.

görmedikleri sonucuna ulaşılabilir.³⁷

Başka bir bulgu ise, organ bağışısı konusunda sahip olunan “korku ve endişe” ile organ bağışılama tutumu arasında ters bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerinin, organ bağışısına ilişkin korku ve endişeleri arttıkça; organ bağışılama tutumları da azalmaktadır.

Çalışmanın önemli bir sonucu da, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygısı ile organ bağışısı tutumları arasında orta seviyede ve pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin benlik saygıları yükseldikçe altruistik değerlerinin de yükseldiği anlamına gelmektedir. Güneş ve Conak’ın asistan hekimlerle yaptıkları çalışmada benlik saygısı ile organ bağışısı tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.³⁸ Falomir-Pichastor ve diğerleri, benlik saygısının organ bağışısı ile ilgili tutum üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuştur. Buna göre, bireyin altruistik değer yargıları, kendini yardımsever bir birey olarak algılaması ve bu rolün benlik kavramında taşıdığı önem, kişinin bağış kararını etkilemede ve niyetinde önemli bir yordayıcısıdır.³⁹

Yapılan bir çalışmada bireyin organ bağışısına karar vermesinin psikolojik riskleri ve faydaları açık bir şekilde tanımlanmış ve organ bağışısının faydaları arasında bireyin benlik saygısında artma ve kişisel psikolojisinde iyileşme vb. gibi olumlu sonuçları yer verilmiştir.⁴⁰ Thys vd.’nin alıcı, bağışıcı ve ailede pediatrik canlı-verici böbrek ve karaciğer transplantasyonunun psikososyal etkisini ele alan çalışmada, organ bağışısında bulunanların benlik saygısı ve toplum bilincinde artış görülmüştür.⁴¹ Bağışçıların çoğunluğunda, organ bağışısını ahlaki bir görev olarak gördükleri ve yardım etme arzusu güdüsüyle hareket ettiklerini, bağışı sonucunda yüksek düzeyde memnun oldukları ve iyi işler yaptıkları duygusuyla benlik saygısında artış meydana gelmiştir.⁴²

Benlik saygısı ile organ bağışısına yönelik tutum arasında pozitif bir ilişki olduğundan kişilere benlik saygısı davranışı kazandırılması, bağışıya yönelik uygulamaların arttırılmasında önemli bir konu olduğu görülmektedir. Yardımlaşma, sorumluluk alma, bağış yapma, işbirliğinde bulunma, hoşgörüyü sahip olma gibi davranışların eğitim-kurumlarında desteklenmesi ve öğrencilerin bu davranışları geliştirecek etkinliklere katılımları gerekmektedir.

Alan çalışmasında yüz yüze anket yöntemi kullanıldığı için, organ bağışısının yeterli oranda olmaması, çoğunlukla, olumlu bağış tutumlarının davranışa dönüştürüle-

37 Fikret Yaman, “Tüketici Davranışı Olarak Özgeciliğin İncelenmesi”, *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 5/1 (2013), s.89.

38 Mehmet Emin Güneş ve Özge Conak, “Uzmanlık Öğrencisi Hekimlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Organ Bağışısı Tutumlarına Etkisi”, *Bakırköy Tıp Dergisi*, 13/4 (2017), s.201.

39 Juan M. Falomir-Pichastor, Jacques Berent ve Andrea Pereira, “Social Psychological Factors of Post-Mortem Organ Donation: A Theoretical Review of Determinants and Promotion Strategies”, *Health Psychology Review*, 7/2 (2013), s.213.

40 Leonieke Kranenburg vd., “The Psychological Evaluation of Samaritan Kidney Donors: A Systematic Review”, *Psychological Medicine*, 38/2 (2008), s.179.

41 Kristof Thys vd., “Psychosocial Impact of Pediatric Living-donor Kidney and Liver Transplantation on Recipients, Donors and The Family: A Systematic Review”, *Transplant International*, 28/3 (2014), s.270.

42 Evangelos Mazaris ve Vassilios Papalois, “Ethical Issues In Living Donor Transplantation”, *Experimental and Clinical Transplantation: Official Journal of The Middle East Society for Organ Transplantation*, 4/2 (2006), s.6.

memesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, bireylerin organların temin sürecinde iyi bilgilendirilmesi örneğin organ bağışının nereye ve nasıl yapılacağına bilinmesi önemini ön plana çıkarılmasını desteklemektedir. Organ bağışı konusunda bireyleri bilgilendirmek bağışa yönelik tutumları önemli derecede etkilemektedir. Ayrıca bu yolla kişilerin organ bağışı konusunda sahip oldukları korku ve endişeleri de azaltılabilir. Çalışmanın sonuçları, organ bağışı kampanyalarında, Sağlık Bakanlığı ve ilgili sivil kuruluşlar için bir veri kaynağı olarak kullanılabilir. Benzer çalışmalar toplumun farklı kesimleriyle ve daha geniş bir kitle ile yapılabilir.

Kaynakça

- Acar, Muhammet Cevat ve Hıdır Apak. "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Özgeciliğin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 28/1 (2017): 93-112.
- Ak, Kaşif. "Üniversite Öğrencilerinin Özgeciliğin Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Yaşam Amaçları". Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2013.
- Akbaba, Sırrı. "Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Psikolojik Bir Kavram Olan Özgeciliğin Üzerindeki Etkisi". Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1994.
- Akçöltekin, Alptürk. "Sınıf Öğretmenlerinin Organ Bağışı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*. 12/24 (2014): 52-63.
- Akış, Mehtap, Ebru Katırcı, Hayriye Y. Uludağ, Bahriye Küçükkılıç, Turgut Gürbüz, Yasemin Türker, Hacer Kayacan, Kurtuluş Öngel ve Hüseyin Gül. "Süleyman Demirel Üniversitesi Personelinin Organ-Doku Bağışı ve Nakli Hakkındaki Bilgi ve Tutumları". *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 15/4 (2008): 28-33.
- Altıok Öner, Hatice, Nurcan Ek ve Nermin Koruklu. "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi". *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1/1 (2010): 99-120.
- Arıca, O. Tolga. "Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı". *Psikoloji Çalışmaları*. 25 (2005): 19-30.
- Başerer, Zeynep ve İbrahim Kısaç. "Özgeci Davranışın Psikolojik İyi Oluş ve Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Erzurum İli Örneği". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5/56 (2017): 582- 594.
- Bölükbaş, Nurgül, Ayşe Eyüpoğlu ve Pınar Kurt. "Organ Bağışı Hakkında Üniversite Öğrencilerinin Düşünceleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Dergisi*. 21/2 (2004): 73-77.
- Chou, Kee-Lee. "Effect of Age, Gender and Participation in Volunteer Activities on the Altruistic Behavior of Chinese Adolescents". *The Journal of Genetic Psychology*. 159/2 (1998): 195-201.
- Cillimoğlu, Ayhan Öznur, Sinan Yılmaz ve Mustafa Oğurlu. "Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi Personelinin Organ- Doku Bağışı ve Nakli Hakkındaki Bilgi ve Düşünceleri". *Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi*. 25/3 (2016): 1-9.

- Çuhadaroğlu, Füsün. "Adölesanlarda Benlik Saygısı". Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1986.
- Demir Çelebi, Çiğdem, Halil Eksi ve Mine Sayın. "Üniversite Öğrencilerinin Özgeçmiş ve Otantiklik Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Değerler Eğitimi Dergisi*. 14/32 (2016): 79-102.
- Demir Doğan, Melike, İbrahim Uzun, Nahsan Kaya, Hasan Ekinci ve Muhammed Altınkaynak. "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına Bakış Açısı ve Bilgi Düzeyleri". *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 3/2 (2016): 99-105.
- Durmuş, Beril, Serra Yurtkoru ve Murat Çinko. *Sosyal Bilimlerde Spss'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2013.
- Durur, Fatih ve Yasemin Akbulut. "Türkiye'de Organ Nakline Yönelik Politikaların Değerlendirilmesi". *Business and Management Studies: An International Journal*. 5/3 (2017): 570-585.
- Erbil, Nülüfer ve Özgül Bostan. "Ebe ve Hemşirelerde İş Doyumu, Benlik Saygısı ve Etkileyen Faktörler". *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 7/3 (2004): 56-66.
- Erşan, E. Erdal, Orhan Doğan ve Selma Doğan. "Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi ve Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisi". *Klinik Psikiyatri*. 12/1 (2009): 35-42.
- Falomir-Pichastor, Juan M., Jacques Berent ve Andrea Pereira. "Social Psychological Factors of Post-Mortem Organ Donation: A Theoretical Review of Determinants and Promotion Strategies". *Health Psychology Review*. 7/2 (2013): 202-247.
- Güneş, Mehmet Emin ve Özge Conak. "Uzmanlık Öğrencisi Hekimlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Organ Bağışı Tutumlarına Etkisi". *Bakırköy Tıp Dergisi*. 13/4 (2017): 195-202.
- Kalaycı, Şeref. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2005.
- Kara, Selami, Zeliha Salman ve Kurtuluş Öngel. "Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Personelinin Organ Bağışına Bakışı". *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 11/1 (2012): 33-39.
- Karadağ, Gülendam, İlkay Güner, Döndü Çuhadar Özlem Uçan. "Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları". *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 3/7 (2008): 29-42.
- Kararımk, Özlem ve Rahşan Siviş-Çetinkaya. "Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Rolü". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4/35 (2011): 30-43.
- Kasapoğlu, Figen. "İyilik Hali ile Özgeçmiş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Hikmet Yurdu*. 7/13 (2014): 271-288.
- Kavurmacı, Mehtap, Nezih Karabulut ve Ayşegül Koç. "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi ve Görüşleri". *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 11/2 (2014): 15-21.

- Koçak, Aytaç, Ekin Özgür Aktaş, Ender Şenol, Ahsen Kaya ve Erdar Bilgin. "Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağışı Hakkındaki Bilgi Düzeyi". *Ege Tıp Dergisi*. 49/3 (2010): 153-160.
- Kranenburg, Leonieke, Willij Zuidema, Robert Erdman, Willem Weimar, Jan Passchier ve Jan Busschbach. "The Psychological Evaluation of Samaritan Kidney Donors: A Systematic Review". *Psychological Medicine*. 38/2 (2008): 177-185.
- Mazaris, Evangelos ve Vassilios Papalois. "Ethical Issues In Living Donor Transplantation". *Experimental and Clinical Transplantation: Official Journal of The Middle East Society for Organ Transplantation*. 4/2 (2006): 1-37.
- McGinley, Meredith ve Gustavo Carlo. "Two Sides of The Same Coin? The Relations Between Prosocial and Physically Aggressive Behaviors". *Journal of Youth and Adolescence*. 36/3 (2007): 337.
- Mutafçılar, Işıl. "Özgecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Öğretmen Özgeciliği Üzerine Bir Araştırma". Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2008.
- Özdağ, Nurten. "Organ Nakli ve Bağışına Toplumun Bakışı". *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 5/2 (2001): 46-55.
- Özer, Nadiye, Serdar Sarıtaş ve Zeynep Karaman Özlü. "Hemşirelik Öğrencilerinin Organ Nakli ve Bağışı Konusundaki Bilgi ve Düşüncelerinin İncelenmesi". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 13/2 (2010): 1-11.
- Özkan, Sultan ve Emel Yılmaz. "Hasta Yakınlarının Organ Bağışı ile İlgili Bilgi ve Tutumları". *Aile ve Toplum*. 5/17 (2009): 18-29.
- Özkan, İshak. "Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler". *Düşünen Adam*. 7/3 (1994): 4-9.
- Özpulat, Funda. "Üniversite Öğrencilerinin Kan ve Organ Bağışına İlişkin Düşünceleri". *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 4/2 (2017): 71-79.
- Rosenberg, Morris. *Society and The Adolescent Self-Image*. New Jersey: Princeton University Press, 1965.
- Rushton, J. Philippe, David W. Fulker, Michael C. Neale, David K. B. Nias ve Hans J. Eysenck. "Altruism and Aggression: The Heritability of Individual Differences". *Journal of Personality and Social Psychology*. 50/6 (1986): 1192-1198.
- Sam, Neslihan, Rıza Sam ve K. Burcu Öngen. "Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının Yeni Çevresel Paradigma ve Benlik Saygısı Ölçeği İle İncelenmesi". *Akademik Bakış Açısı*. 21 (2010): 1-16.
- Sezek, Fatih, Ercan Kaya, Zehra Akman, Bağdat Erbil, Büşra Aslan, Rüya Özgen ve Özge Keleş. "Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Organ Nakli ve Bağışı İle İlgili Görüşleri". *Ekev Akademi Dergisi*. 19/62 (2015): 471-486.
- Tanrıverdi, Derya, Esen Savaş, Nurcan Gönüllüoğlu, Ebru Kurdal ve Ganime Balık. "Lise Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Yeme Davranışları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi". *Gaziantep Tıp Dergisi*. 17/1 (2011): 33-39.
- Taşgit, Muhammet Sıddık. "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, 2012.

- Thys, Kristof, Karl-Leo Schwering, Marion J. Siebelink, Fabienne Dobbels, Pascal Borry, Paul Schotsmans ve Isabelle Aujoulat. “Psychosocial İmpact of Pediatric Living-donor Kidney and Liver Transplantation on Recipients, Donors and The Family: A Systematic Review”. *Transplant International*. 28/3 (2014): 270-280.
- Tokay Arğan, Mehpare. “Organ Bağışını Artırmada Sosyal Pazarlama Yaklaşımı: Organ Bağışına Yönelik Bir Tutum Araştırması”. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2007.
- Uzuntarla, Yasin. “Genç Yaş Grubunun Organ Bağışına Yönelik Düşünce ve Bilgi Düzeylerinin Verilen Eğitime Göre Karşılaştırılması”. *Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi*. 25/3 (2016): 296-301.
- Ümmet, Durmuş. “Üniversite Öğrencilerinde Özgeciliğin Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2012.
- Yaman, Fikret. “Tüketici Davranışı Olarak Özgeciliğin İncelenmesi”. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*. 5/1 (2013): 79-92.
- Yaşın Tekizoğlu, Fatma. “Organ Bağış: Bireylerin Kararlarını Etkileyen Psikolojik Faktörler”. *Muhakeme Dergisi*. 1/1 (2018): 21-34.
- Yeter, Elif ve Savaş Demirtaş. “Organ Nakilleri ve Organ Bağışının Önemi”, Erişim 25 Ekim, 2018, <http://kisi.deu.edu.tr/bulent.cavas/ders/bok3.pdf>.
- Yüccetin, Levent, Nilgün Keçecioğlu ve Fettah Fevzi Ersoy. “Türkiye’de Organ Bağış ve Nakline Bir Bakış”. *Diyaliz Transplantasyon ve Yanık*. 14/2 (2003): 115-118.
- Yüksel, Havva ve Sadi Evren Seker. “Türkiye’de Organ ve Doku Bağışının Bilgisayarlı Argüman Delfi Yöntemiyle Öngörülmesi”. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*. 2/1 (2016): 12-24.

Self-Respect and Organ Donation Attitude Relationship: A Research on University Students

HARUN KIRILMAZ / PELİNSU BUKET GÜLER

Abstract: *The purpose of this study is to examine the relationship between university students' self-esteem levels and organ donation attitudes. The research sample was composed of 250 students studying at Sakarya University Faculty of Business Administration. The "Organ Donation Attitude Scale", "Self Respect Scale" and personal information form belonging to students were used as data collection tools. According to research findings, information about organ donation was obtained mostly via visual media. University students' self-esteem is moderate. Positive and statistically significant relationships were found between self-esteem and organ donation attitude. Self-esteem affects organ donation positively. The level of self-esteem of university students is thought to increase with the level of organ donation attitude. In addition, there was a significant difference between altruistic value, which is the sub-dimension of organ donation attitude scale, and sex, age and class. Activities such as organ donation trainings, the explanation of the precepts, and the participation of young people in donation campaigns will be useful for raising awareness and awareness of the donations of the students and the community.*

Keywords: *Self-respect, Organ plantation, Organ donation.*